

Jerzy Waliszewski
Stargard

Stargardia
Tom II, 2002

Dar aptekarza stargardzkiego – Carla Friedricha Wilhelmy`ego na rzecz Królewskiego i Miejskiego Gimnazjum Petera Gröninga

Chlubą Stargardu było Collegium Gröningianum otwarte we wrześniu 1633r., dzięki hojności wybitnego burmistrza Petera Gröninga. Przez krótki okres, po roku 1714, funkcjonowało jako uczelnia akademicka. Dla szkolnictwa stargardzkiego doniosłym faktem było połączenie Szkoły Ratuszowej, Collegium Gröningianum i Szkoły Realnej w jeden organizm pod nazwą Królewskie i Miejskie Gimnazjum Gröninga w roku 1812¹.

Do celów badawczych i dydaktycznych, przede wszystkim dla kadry profesorskiej, gromadzono księgozbiór gimnazjalny. Zbiory pozyskiwano od końca XVII wieku. W 1910 roku księgozbiór liczył około 17 tysięcy woluminów. W jego ramach naliczono 51 rękopisów średniowiecznych, 91 inkunabulów i 154 wczesne druki². Źródła nabywcze dla biblioteki szkolnej stanowiły zapisy testamentowe urzędników państwowych i kościelnych z terenu Pomorza, Brandenburgii, a później Królestwa Prus.

W 1837 roku aptekarz Carl Friedrich Wilhelmy darował na rzecz Gimnazjum Gröninga 63 woluminów, których spis przedstawiam na końcu niniejszego doniesienia³. Wielkość daru nie jest imponująca zważywszy, że wieloletni i zasłużony dyrektor Samuel Gotthilf Falbe zapisał w testamencie 1345 woluminów na rzecz gimnazjum.

Wydaje się jednak, że analiza zawartości daru stargardzkiego aptekarza dla gimnazjum może zaświadczyć o jego formacji intelektualnej i poziomie umysłowym, a także może być pośrednim źródłem wiedzy na temat historii aptek i aptekarzy stargardzkich.

W 1837 r. darczyńca już 28 lat prowadził Aptekę pod Lwem przy ul. Pocztowej 1 (obecnie Grodzka). Otrzymał ją (zapewne jako posag małżonki) od teścia - Carla Friedricha Gotzscha. C. Fr. Gotzsch otrzymał z kolei aptekę od swego ojca Tobiasa Gotzscha. Tenże z kolei nabył aptekę w drodze konkursu za kwotę 2550 talarów⁴.

¹ M. Majewski, A. Śliwińska, *Wymarła tradycja. Collegium Groeningianum w Stargardzie Szczecińskim*, [w:] Wspólne dziedzictwo? Ze studiów nad stosunkiem do spuścizny kulturowej na Ziemiach Zachodnich i Północnych. Praca zbiorowa pod red. Z. Mazura, Poznań 2000, s. 461.

² Ibidem, s.471.

³ G. S. Falbe, *Jahresberichte des Konigl. Gröningschen und Stadt – Gymnasiums zu Stargard zu der öffentlichen Prüfung*, Stargard 1837, s. 29-30.

⁴ Z. Radacki, *Kamienica przy ul. Pocztowej 1 w Stargardzie*, Szczecin 1958 [maszynopis w zbiorach Muzeum w Stargardzie], s. 1-23.

W okresie posiadania Rats und Löwen Apotheke przez Carla Friedricha Wilhelmy`ego (1809-1839) zajęła ona znów pierwsze miejsce wśród 3 aptek stargardzkich, które posiadała przed rokiem 1644⁵. W 1839 r. C. Fr. Wilhelmy przekazał aptekę na rzecz syna - Ludwiga Friedricha Wilhelmy`ego.

Wśród książek podarowanych gimnazjum przeważają dzieła autorów starożytnych: co najmniej 9 dzieł autorów greckich i ponad 25 ksiąg autorów łacińskich. Jednocześnie reprezentują one niemalże wszystkie gatunki literackie: poezja liryczna (poz.: 4, 17, 20, 22, 29), listy (poz.: 2, 21, 24), oracje retoryczne (poz.: 3, 8, 9, 10, 26), komedie (poz.: 5, 32), dialogi (poz.: 12), tragedie (poz.: 27), rozprawy historyczne (poz.: 14, 18, 25, 30, 31), poezja satyryczna (poz.: 23).

Dobór autorów gwarantuje wysokie loty tej literatury antycznej. Są wśród nich retorzy, poeci, filozofowie, historycy, politycy, dramaturdzy, wodzowie.

Książki autorów nowożytnych reprezentują wydania niemieckojęzyczne: 24 woluminy i francuskojęzyczne: 6 woluminów. W tej grupie dominują pisma lingwistyczne (poz.: 34, 35, 40, 41, 42, 45), pisma filozoficzne (poz.: 49, 50, 51, 52), opisy z podróży (poz.: 54, 55, 56) jest także Nowy Testament, „Wielka Historia Świata”, „Historia Naturalna”, „Teatr klasyczny”.

Książki podarowane gimnazjum przez C. Fr. Wilhelmy`ego mówią niemało o nim samym. Poświadczają, że swoją wiedzę i poziom intelektualny pogłębiali nie tylko przedstawiciele ówczesnych elit intelektualnych Pomorza Zachodniego (duchowni, urzędnicy, właściciele ziemscy, oficerowie, prawnicy, lekarze), ale również ów aptekarz stargardzki żyjący na przełomie XVIII i XIX w.

⁵ Teske, *Geschichte der Stadt Stargard*, Stargard 1843, s. 138.

Spis dzieł ofiarowanych przez stargardzkiego aptekarza C. Fr. Wilhelmy`ego
Królewskiemu i Miejskiemu Gimnazjum Gröninga w 1837 r.:

1. *Stobaei florilegium* ed. Conrad Gesner. fol.
2. *Ciceronis epistolae ad familiares*. Venet. 1554. fol.
3. *Aeliani variae historiae, Longi pastoralia, Petronii fragmentum*. cet.
4. *Anacreontis carmina* ed. Fischer.
5. *Les comedies d'Aristophane par Mad. Dacier*.
6. *Diogenes Laertius*. Lips. 1759.
7. *Cebetis tabula v. Thieme*.
8. *Isocratis ad Nicoclern oratio* ed. Baehrens.
9. ——— *orationes tres* ed. Messerschmidt.
10. *Lycurgi oratio in Leocratem* ed. Pinzger.
11. *Moeris et Timaeus* ed. Fischer.
12. *Platonis Alcibiades I. et II.* ed. Nürnberger.
13. *Tyrtacus cum not. var.*
14. *Xenophontis Hercules Prodicus* ed. Cubaeus.
15. *Curtius cum not. var.*
16. ——— *cum notis Cellarii et Schöttgenii*.
17. *Claudianus*. 1620.
18. *Florus* ed. Pontanus.
19. ——— *illustratus a Ruperti*.
20. *Horatii ars poetica* ed. Machacek.
21. ——— *epistofa I. libri II.* ed. Zell.
22. *Clavis Horatiana* ed. Ernesti.
23. *Juvenalis et Persius* ed. Farnabius.
24. *Plinii epistolae c. not. var.*
25. *Plinii historia naturalis*. Lugd. t. 1.
26. *Quintiliani liber 10* ed. Frotscher.
27. *Senecae tragoediae* ed. Thysius.
28. *Silius Italicus* ed. Heinsius.
29. *Stattius* ed. Bernartius.
30. *Taciti Germania* ed. Vetter.
31. ——— *loci tres explanati*.
32. *Les comedies de Terence par Mad. Dacier*.
33. *Casauboni in Suetonii Caefares animadversions*.
34. *Sammlungen von Übersetzungen ins Griechische von Goller*.
35. *Blume's Auleitung zum Übersetzen in Griechische*.
36. *Köpfe vom Kriegswesen der Griechen*.
37. *Brand's Römische Alterhürmer*.
38. *Mundt's Metrik der Tragiker*.
39. *Vigerius de Idiotismis* ed. Herman.

40. Walter über den griechischen Accent.
41. Ritsch mythologisches Handwörterbuch.
42. Beck lexicon latino - graecum.
43. Bossuet histoire universelle. t. 3.
44. Theatre classique. Paris 1823.
45. Meidingers italienische Grammatik.
46. Resutation des accusations injurieuses par le duc de Brunswic contre son augustin tuteur. Hanover 1827.
47. Le nouveau testament. t. 5 u. 6.
48. Les satires de Perse.
49. Beneke's Logik
50. Kants Anthropologie.
51. Kants metaphysische Anfangsgründe.
52. Blumenlese aus Kants Schriften.
53. Meiers Auszug aus der Bernunstlehre.
54. Dallaman's Reise nach Constantinopel.
55. Macartenn's Reise nach China von Anderson.
56. - 57. J. Moote's Abriss des Lebens und der Sitten in Frankreich, der Schweiz und Deutschland. 3 Thle. in 2 Bänden.
58. - 63. Schröths Weltgeschichte. 6 Bände.